

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Angelii Bargaei Commentarius de Obelisco

Angèli, Pietro

Romae, 1586

Carm. Diversorum Avctorum Liber Posterior.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13181

CARM. DIVERSORVM
AVCTORVM
LIBER POSTERIOR.

SYLVII ANTONIANI.

ELLVRE aduectos Pharia
immanes Obeliscos,
Quos statuit falsis Martia Ro-
ma Deis,
Urbe illos stravit tota longinqua
vetustas,
Hostile sue manus, barbaricusq; furor.
Integer, immotusq; tot inter constitit vnus
Augusto Patri, Tiberioq; sacer;
Hic ubi crudelis Circumq; hortosq; Neronis
Sub Vaticani colle fuisse ferunt.
Ingens miraris saxum voluentia secla,
Et diros toties non timuisse Getas?
Ne casu euenisse putes, iam tum alta parabat
Hac Deus inuicta clara trophæa Cruci.
Pace sub Augusto parta, terraq; mariq;
Virgineo Christus nascitur ex utero.
Principe Tiberio, vitali ex arbore pendens,
Omnia supplicio crimina nostra luit.

Quod-

Quodq; magis mireris adhuc; cum solus habenas
 Augustus magni flecteret Imperij.
 Iam Regum Rege exorto; quamquam inscius ille
 Arcani, dici se dominum vetuit.
 Quin etiam Cœli vidisse in parte serena
 Virgineo puerum dicitur in gremio;
 Sacrauitq; aram Capitoli in culmine, nomen
 Auspicio seruat nunc meliore locus.
 Ast alter, Christum auxilij non talis egentem
 Diuorum adscribi censuit in numerum.
 Hanc igitur vasti mirandam molem Obelisci
 Romulidum erexit vana superstitio,
 Augustisq; illam, patri, natoq; dicauit,
 Id silice in dura nomina sculpta docent.
 Centum alij iacuere solo, stetit altior ille,
 Qui sacro Petri proximus est tumulto.
 Forsan & hac, infanda Nero spectacula vulgo
 Cum daret, & Christi dilaniaret oues,
 Sæpius innocuo maduerunt saxa cruore,
 Sparsaq; sunt sanctis marmora visceribus,
 Cum monstrum horrendum, tergis contacta ferarū
 Corpora, viuentum corpora Christicolum
 Heu crudele nefas, canibusq;, vrsisq;, lupisq;
 Obijceret miseris dilaceranda modis.
 Hos rerum euentus, & non sine numine causas
 Dum

Dum secum versat pectore subacito
 Magnanimus Sixtus felici nomine Quintus
 Iustitia insignis, nec pietate minor,
 Hoc ait, hoc Christi rutillet sublimis in alto
 Crux solio; hic populis crux veneranda micet.
 Cedant fallaces, & inania numina Diui,
 Seruiat & vero Caesar uterque Deo.
 Atque ubi maiori lapsu, & grauiore ruina
 Vi prostrata Crucis, corrui impietas,
 Celsus hic statuat sibi Crux inuicta trophaum,
 Gloria Crux Regum, Pontificumq; decus.
 Ergo agite o Iuuenes, Obelisci nobile marmor,
 Obscura nimium quod modo sede latet,
 Illustri templi ante gradus regione locate,
 Prabeat ut magna grandia fulcra Cruci,
 Ad fidei Petram, vereq; immobile saxum
 Ad Piscatoris limina Clauigeri.
 Vexillum Christi campo spectetur aperto,
 Et late populos ad pia bella vocet.
 Dixerat, illi alacres haud mollia iussa capessunt,
 Nil duce, nil Sixto est auspice difficile.
 Nec mora, contexta ære trabes, ferroq; reuincta,
 Et firmis stabilis machina roboribus
 Construitur circum, cæloq; attollitur alto,
 Miraturq; ingens ipse Obeliscus opus.

Tym-

Tympana disponunt alij, longosq; rudentes
 Ductaq; per trochleas stuppea vincla ligant,
 Paulatim lapis assurgit post secula multa,
 Aere libratus pendet & in medio,
 Tum leni lapsu demissus, corpore toto
 Sternitur, optata iam requiescit humo.
 Ast olli breuis est requies, namq; aggere longo
 Extructo, ignotas cogitur ire vias.
 Ecce iterum magno elatus molimine, quid non
 Ingenium vincat? non labor efficiat?
 Sistitur, in medioq; foro, propiorq; locatur
 Cælo, tantum illum sustulit alta basis.
 Stant circum attonitæ turba, nequeuntq; tuendo
 Expleri, gaudet Sixtus & ipse Pater.
 Vertice in excelso signum vitale coruscat.
 Ingeminat plausus maxima Roma suos.

LAVRENTII FRIZOLII.

Ingens Niliacis Obeliscus notus in oris
 Deflebam sortis tempora dura mea.
 Nam ferro excisus patria de rupe Syenes,
 Conspicuis clara Solis in Vrbe locor.
 Illi me donum statuit, gratusq; recepti
 Me voluit testem luminis esse Pheron.
 Assiduis illic cumulabar laudibus, illic
 Liber eram, cara nec procul à patria.

Me

Me circum argutis celebrabant ludicra sistris
 Indigena, & letos per sola plana choros.
 Fraternalis, & quisquis iter de montibus illuc
 Tendebat, saxo florea ferta dabat.
 Sed non illa mihi manserunt gaudia. tristi
 Omnia versavit fors inimica vice.
 Nam toto Ausonijs armis Oriente subacto,
 Romulidum Ægyptus sub iuga colla dedit.
 Quidquid erat domitis pretiosum in finibus, Urbē
 Ad dominam Eoo littore victor agit.
 Et fuscam gravidis pubem, vestemq̄, carinis
 Stipat, & artificis viuida signa manus.
 Me quoque captivum longo post tempore Romam
 Ducere, & antiqua vellere sede parat.
 Mole mea securus eram: sed viribus arti
 Admotis sociæ tam graue cessit onus.
 Impositusq̄ rati, trabibus quam mille reuinctam
 Firmarant duro robore mille trabes.
 Ignotas pelagi inuitus præteruehor oras,
 Sive Europa tuas, Africa sive tuas.
 Cessavi (fateor) spumosa per aquora numquam
 In mea turbatos fata ciere notos.
 Et cum vitandas clamabat nauita Syrtes,
 O, dixi, in Syrtes, & vada ceca ferar.
 Omnia tentantem leti discrimina, tuto

G

Ostia

Ostia ceperunt me Tiberina sinu.
 Nec requies Tiberim aduersū superamus, & alta
 Augustum imperij cernimus arce caput,
 Qui populi concursus erat? qui clamor ad auras
 Fbat io resonans, undique clamor io?
 Tunc ego me duci Tarpeia ad culmina rebar,
 Latitiamq; hosti, suppliciumq; dare,
 In Vaticanam multo conamine vallem
 Cum trahor, inuiso constituorq; loco.
 Quid vidi? quid non vidi? crudele ruentes
 Ipse Nero monstrum puluere agebat equos.
 Me ne mea auelli patria, spectator ut essem.
 Portenti, & scelerum, qua meminisse piget?
 Cogerer & cades oculis haurire cruentas,
 Christi adumq; graues saepe dolere vices?
 Non etenim Pharia Christi mihi nomen in ora
 Ignotum, aut trepida tempora iussa fuga.
 Ille aliquot Babylone annos, quaq; ipse locatus
 Urbe fui, latuit cum genitrice puer.
 Cuius ad ingressum ceciderunt cornua Graia
 Isidos, & vani contremuere Dei.
 Qua matri exitio feritas, ea prima piorum
 (Christicolum clades, perniciesq; fuit.
 Pellibus (ab rabies) hirtis adoperta ferarum
 Membra hominum sauos dilaniare canes?
 Pars

*Pars undis merſi, pars fixo gutture truncis
 Incenſi, media lumina nocte dabant .
 Te, venerande ſenex, atra de nube Simonem
 Tunc vidi in terras præcipitare magum .
 Ille leues Erebi famulis dum fertur in auras,
 Æmulus, & Chriſti tentat adire polum;
 Corruit in caput, & qualis confixa volucris
 E vacuo labens æthere pulſat humum .
 Interea pergis Chriſti præcepta docere,
 Et ſeris in falſos prælia multa Deos .
 Tum vero exarſit violentia ſæua tyranni,
 Inq; crucis robur debile corpus agit .
 Tu renuens inſtar mortem perferre magiſtri,
 Præcipis inuerſos erigi ad aſtra pedes .
 Auerti faciem: ſed quâ non funera cerno?
 Quâ non purpureo deſluit amne cruor?
 Nec ſatis hæc . mala multa fuit tolerare neceſſe
 Hei miſero, & caſus ferre ſubinde nouos .
 Deſtitui ſola ſpreto quoque contigit ora,
 Luſtraq; deſerto ſtare trecena loco .
 Certe ego debueram magna vetus incola Roma
 Urbana ſortis conditione frui .
 Munere quin etiam Populi, Patrumq; putarem
 Tot ſæclis aliquod promeruiſſe decus .
 Fallor, & immundo linquor ceu carcere vinctus,*

Et lateo ingesta pene sepultus humo .
 Mutandi sedem spes me iam deficit omnis .
 Quisque cupit , tantum quisque recusat opus .
 Quid faciam ? Fædo standum mihi limite ? Vos ò
 Irruite in nostrum fulmina dira caput .
 Assurgens Tiberis non ulli noxius , unum
 Diruat insana me violentus aqua .
 Me manus hostilis quatiat , ruptiq; Obelisci
 Vicinam sternant fragmina mille viam .
 Qua mecum tacitus dum mente indignor iniqua ,
 Conqueror , & votis omnia surda meis ;
 Ecce dies clarum (quid non speremus ?) Olympum
 Infuso reserans lumine cuncta beat .
 Hac Sixtus Petri sublimi in sede locatus ,
 Patribus , & lato septus honore nitet .
 Jamq; ipsum trabea insignem , mitraq; decorum
 In Petri audieram proxima templa vehi .
 Latitia sensi durum mollescere pectus .
 Nescio qua vultu spes meliore redit .
 Nam Sixtum versare nihil nisi grande ferebant ,
 Et mentem haud vno Principis orbe capi .
 Urbem velle nouo cultu decorare vetustam ,
 Fontes , atque nouas velle aperire vias ,
 Atque interruptos veterum finire labores ,
 Eq; solo sacras adificare domos .

Sci-

Scitabar, si quid de me quis fortè susurret .
 Quidam etiam de me verba fuisse refert .
 Sic erat . Ecce trabes me circum figier altas ,
 Et celsum aspicio iam superare caput .
 Ferri iamq̄ graues nexus , funesq̄ parantur ,
 Et , quibus insueui lentus inire viam ,
 Ergata , & annoso teretes de robore lapsus ,
 Viq̄ hominum versa , quadrupedumq̄ rota .
 Tollor , & in querni deponor stramine lecti ,
 Et Petri media collocor in platea .
 Quod breuiter dixi , citius fuit arte peractum ,
 Nam Sixti longa nescia iussa mora .
 Ipseq̄ præterea stationis longa perosus
 Tempora , & obducto lurida tesqua situ ,
 Tollebam memet sensim , facilisq̄ sequebar ,
 Addebamq̄ operi sic taciturnus opem .
 Nunc cæli regione fruor sublimis aperta .
 Nunc datur è lato cernere cuncta foro .
 Tempia Petri , aeratos postes , & Principis aulam ,
 Et que picta nouo Xysta colore nitent .
 Helueti longe splendent fulgentibus armis ,
 Ferrato & campum verberere tundit equos .
 Me Belga adueniens , durus miratur Iberus ,
 Afer , & Assyrio uectus ab usque mari .
 Circumstant , gaudentq̄ pedem contingere molis .
 Sen-

Sentio ego, & tacitis motibus exilio.
 Quodq; omnes ſuperat faſtus inſigne ſalutis
 Humana dignor vertice ferre crucem.
 Qua ſuper & Montes, & Stellã nititur. Hac ſunt
 Peretta illuſtris myſtica ſigna domus.
 Illa monent (audita mihi ſi verba recordor,
 Et vero interpres non aliena canit,)

Quisquis es, ad cœlum te ſiue potentia tollit,
 Seu Sophia ornatum lumine pectus habes;
 Omnia ſubde Cruci, Dominoq; referre memento
 Accepta, & ſtudijs nil meruiſſe tuis.
 Praſidiumq; orbisq; decus, Stygiq; tyranni
 Terrorem, pura ſuſpice mente Crucem.
 Spes hominum, ſclerum vindex, medicina dolorũ,
 Crux, ventis quaſſa clauus, & aura rati.
 Quam collo ex gemma proceres pendere, vel auro,
 Et ſupra cupiunt irradiare caput.
 Huius ego aurato cinctus diademate frontem,
 Non aueam Parthi condere regis opes.
 Sceptra Peluſiaci, pra te, Crux alma recuſem
 Imperij, & rubro dona reperta mari.
 Nunc, & triftitiam oblitus, longumq; laborem,
 Neglecta & gemitus in ſtatione graues,
 Sorte mea felix, grates tibi, Chriſte, perennes,
 Et merito ſoluam maxime Sixte, tibi.

Pra-

*Præter dulce Crucis pondus, nil proderit aque,
 Ac studijs semper posse placere tuis.
 Verticèq; inscriptus felicia nomina, latos
 Traducam, parta nobilitate, dies.
 Delatosq; mihi semper testabor honores,
 Atque tuum semper nomen in ore feram.
 A Sixto huc atas Obeliscum nulla silebit
 Translatum, hoc recinet fama perennis opus.
 Sed tibi sic tituli crescant ingentibus actis,
 Dicar ut è cunctis ipse fuisse minor.*

E I V S D E M.

O *Nus profanum Obeliscus, & diutinas
 Sordes latentis abnuebat anguli,
 Se mole terra conquerens penè obrutum.
 Nunc sorte latatur sua, Quintoq; agit
 Sixto perennes gratias, à quo situs
 Potentis in celebriore Urbis loco,
 Apparet imo, quantus est, vestigio.
 Orbisq; tutelam, inferumq; metum Crucem
 Triumphat alto subleuans cacumine.*

ANTONII QVARENGI:

M *Agnum opus est tanti pondus mirabile saxi
 In medium è latebris transposuisse forum;
 Sed maius, pulsam exilio te Sixto perenni
 Iustitiam populis restituisse tuis.*

E I V S.

E I V S D E M.

A *Rduus in lucem tetrus Obeliscus ab umbris
Progreditur iussu maxime Sixte tuo.
Quid sibi non speret tanto sub principe Roma,
Cum tua testetur iam benefacta lapis?*

E I V S D E M.

N *Il opus est sanctas populis praescribere leges,
Ne Latio improbitas erret inulta solo.
Pracipe virtutum spectent exempla tuarum:
Hac feret ad mores semita certa pios.*

E I V S D E M.

S *I X T E nonas iam sterne uiassiã collibus undã
Suffice; lata frequens occupet arua domus.
Scilicet egregijs sub legibus aucta repente
Urbs populos dudum non capit alma suos.*

E I V S D E M.

L *Atens caduca ignoto in adis angulo
Tegebar alta ruderum
Jam mole, nec nitoris vlla pristini
Fulgebat in me gratia,
Cum rara docti principis benignitas
Venustiore perfrui
Me cultu, & Urbis in beata nobilem
Prodire iussit aream.
Hinc nempe mira Sixtus arte detegit*

Se

Se reddidisse lumini
 Longa sepultam noctium caligine
 Virtutis alma gloriam,
 Cuius decorum me vetusta Symbolum
 Vouere Phœbo sacula.

IOANNIS CARGAE.

V Exilla Christi stent etiam hoc super
 Qua drangulari marmore Caesarum,
 Regesq; regi Solq; Soli
 Signa suo titulosq; cedant.
 Translata moles praesideat foro,
 Apostolorum Principibus sacro;
 Urbiq; , & intentis piorum
 Luminibus maneat trophaeum
 Insigne, felix, non violabile
 Posthac, neque ullo mobile tempore;
 Sitq; Arci, & Aedi Vaticana
 Perpetui monumentum honoris.
 Sic nostri imago pectoris impios
 Durati in hostes, ac vetitum nefas;
 Terrisq; ab imis alta iussam
 Ferre Crucem super astra amantis.
 Hac sede Petri fatus ab ardua
 Commune votum Sixtus opus locat:
 Arcana dictorum resoluit

H

Ipse

Ipse suis, aperitq; factis.
 Namq; & vagantem impunè licentiam,
 Crimenq; inultum comprimit, impotens
 Ceu Sole siccos flamma vepres,
 Aut nebulas segeti nocentes
 Vis acta ab Euro. culpa perhorruit
 Pœnam insequētem; prisca redit fides;
 Aeuumq; priscum; nox pauore,
 Lite dies caret; & querela.
 Annona mendax, & miseros ciens
 Fames tumultus, transmare Creticum
 Abscessit, in qua regna pestis
 Sauiat, & exitiale bellum.
 Pax alma nobis ridet, & otium
 Custode Sixto, Patreq; maximo;
 Per quem tu Jesu penè lapsam
 Genti iterum reparas salutem.
 Et iura Rome, principis Urbium,
 A parte nostri conspicua Poli
 Extendis ad non ante visi
 Oppositas Japonis oras.

IULII CAESARIS STELLAE.

HÆc quicumque vides ingentia saxa viator,
 Abdita neglecto qua latuere loco,
 Transferri plateam in celebrem, miraris ut atas
 Hæc

Hac peragat, quod vix prisca peregit opus:
 Desine mirari, Syxto hac regnante geruntur,
 Principe quo mirum iam nihil esse potest:
 Quae raro veteres, nunquam fecere minores,
 Sæpius hic nullo pœnè labore facit.
 Vix venit, vix vidit, & omnia vicit, hic arua
 Posse coli, atque Vrbes viuere lege dedit.
 Hac merito mirare igitur, nam principe Syxto
 Quae fecere alij, non ea mira puto.

AVRELII VRSI.

HÆc, quae paullatim in conum procurrit acuto
 Vertice, & Alpinis tollitur equa iugis.
 Sacra prius soli moles stetit, inde duobus
 Caesaribus; rutilat nunc radiata Cruce.
 Error abit, Solisq; sui Sol cedit honori;
 Deq; triumphato Cesare Christus ouat.

A L I V D.

Qui legis, & tanti miraris pondera saxi
 Niliacæ quondam prodigiosa Pharo;
 Disce quid hoc rerum, quas conspicias, argumentū
 Signat, stella, lapis, crux, leo, monsq; triplex.
 Stella fauor cali, crux est accepta Tonanti
 Relligio, montes, spes, amor, atque fides
 Principis in vigili cura est expressa Leone,

H 2 Jn

In lapide imperij pondus, & orbis onus.
 Spectat opus, gaudetq; Crucis Roma aucta triumpho
 Et veteres Sixto Principe ridet opes.

A L I V D.

Aspice ut immenso moles se regia saxo
 Tollit, & excelsum condit in astra caput?
 Extulit hos Cælo Romana potentia fastus
 Aemula natura, per r₂ operata decus.
 Non alia Rhodius surgebat mole colossus
 Altaq; Memphiti condita busta manu.
 Caesaris hac cineres, ut sidera Atlante, reguntur
 Et minus est forsitan Casare Atlantis opus.

I N E V N D E M.

Hic qui sublimis se fert Obeliscus ad auras
 Caesaris est magni Casare maius opus.
 Nuper in obscura latitabat parte, ruinis
 Tectus, & aggesta penè sepultus humo.
 Nunc Syphi imperio veteri reuocatus honori
 Stat, celebri moles conspicienda foro.
 Caesaris extat honos, sed laus tua Syphi manebit
 Tum quoq; Casareus cum morietur honos.

HIERONYMI BADESII ROMANI

Ode.

Sol, qui per auras omnia despicias,
 Currus equorum siste volantium,

No-

Noſtraq; vexillum ſalutis
 Sidereo venerare vultu.
 Illud ſacrato vertice ſuſtinet
 Auctore Sixto, quem tibi barbara
 Aegyptus olim dedicavit,
 Iam minitans Obeliſcus aſtris.
 Sublime Sixti rebus in arduis,
 Durisq; pectus cedere neſcium,
 Priſca reuulſam ſede molem
 Rite foro in medio locavit.
 Superba quondam Roma parentibus,
 Iam luce functis, numinis hoc tui
 Inſigne pignus conſecrauit;
 Caſareos cumulans honores.
 At nunc Olympo ſe Phariuſ lapis,
 Se maior, infert, teq; beatior
 Nunc te beat, dignatus alma
 Dulce Crucis ſubiſſe pondus,
 Cui ſeruit Orbis; quam populus, memor
 Lucis receptæ, ſuppliciter colit;
 Regesq; terrarum potentes
 Frontibus impoſuere ſummis.

IOANNIS FRANCISCI BORDINI.

Alta Syenitæ tibi Crux iam culmina ſaxi
 Cedunt, & Solis vana ſuperſtitio.

Cafa-

*Casareum procul nomen, numenq̄, faceſſit;
 Te ſolam latus nunc Obeliſcus amat.
 Quin et ſublimes montes, fulgentiaq̄, aſtra,
 Ex ſuperas uictrix, ſub pedibusq̄, tenes.
 Sponte ſua fului ſubmittunt dorſa leones.
 Sic montes ſubigis, ſidera, ſaxa, ſeras.
 Scilicet ut, qua olim exitium, probrumq̄, parabas,
 Nunc eadem cunctis uita, decusq̄, fores.
 Preſtitit hac Felix, diuino munere, Xyſtus,
 Cui ſummum eſt ſtudium ſubdere cuncta Cruci.*

E I V S D E M.

In Columnam Cochlidem Antonini Pij.

P *Auperis excelsas gressus calcare Columnas
 Cernis, Roma, tuas? iam domina orbis eris.*

E I V S D E M.

In Columnam Cochlidem Traiani.

I *Mmeritum Pauli fundis tu Roma cruorem.
 Ille tuum extinctus, poſidet Imperium.*

BALDVINI FELICIS.

L *Vx Stella, Montis culmen, roburq̄, Leonis,
 Conueniunt factis quàm bene Syxte tuis?
 Latas Stella uias aperit; Leo tollit in altum
 Vaſtū obeliū, undātes Mons tibi fundit aquas.
 Stella uias uita monſtrat; uictoria fulcit
 Signa Leo; fontes Mons ſuper aſtra iacit.*

Jrra-

*Irradias, recreas, releuas, humilem, aridū, egenū,
Splendide, magne, potens, gratia, honore, opibus.*
ROGERII ODORISEI I. C. CARMEN.

E*N sacer Augustis Obeliscus, vertice cuius
Desuper assurgens aneus orbis erat.*

*Cæsareos posuisse ferunt, monumenta perennis
Imperij proceres; Aurea Roma tibi.*

*Sed quoniam media stabat demersus arena,
Squallebat cæcis abditus in tenebris:*

*Xystus & Augustis maior, quo Principe maius,
Nil Cyniphs, Tanais, Bethis, & Indus habet;
Effossum latebris, celsaq; in sede locatum,
Erexit Petri nobiliore foro.*

*Tentatum priscis, tamen insuperabile visum,
Hoc Xysti virtus inclyta vicit opus.*

*Sublatis primis, Felicia signa reponit,
Et cumulat Montes, & super astra Crucem.*

*Dum stabunt montes, dum sidera pascet Olympus,
Crux fuerit, Xysti fama perennis erit?*

E I V S D E M.

F*elix ò moles, quam felicissimus ornat,
Et statuit Princeps Principis ante forum:*

*Terra Giganteos non iactet Theßala montes,
Aut onus Enceladi Sicelis Aethna sui:*

Jam tibi cedat Atlas, qui pondera gessit Olympi;
Pon-

Pondera non illis inferiora geris .
Assurgatq; tuo iam summa lucifer Ida ,
Dentq; Dionai Caesaris astra locum .
Vna es, qua Vasti totius machina Mundi
Nititur , & Cæli culmina summa tenes ;
Signaq; tu Domini terra, cæliq; , marisq; ,
Quæ magis exornant , tu geris alta Crucis .
Reddita maiestas Roma est, operosa resurgunt
In Vaticano prisca trophæa foro .
Auspicijsq; suis reparat decora alta Quirini
Ter felix Xystus, sceptrâ sacrata gerens .
Aeternis hac Roma velis iam condere fastis ,
Principe pro tanto sedula funde preces .
Felici Xysto felicibus affonet ether
Vocibus , & vatum plaudat in orbe chorus ?

E I V S D E M.

*Q*uod rursus feriant Obelici culmina Cælum
Urbi interruptas quòd reuocarit aquas ;
Cælicolumq; ades repararit ; signa columnis
Fixerit hic Superùm , subdideritq; Cruci ;
Culpa pœna comes quòd sit, quòd frana Tyrannis
Indiderit ; pellat quòd procul Vrbe famem ;
Quòdq; indefessos irarum fregerit astus ,
Atq; Italas cades , sollicitosq; metus ;
Nec mora, turbato felicia sacula Mundo

Red-

*Reddiderit stabilis pacis alumna, quies
 Aeterni hac spondent certissima signa decoris,
 Aeternum nomen, quod super astra ferent.
 Ardua magnanimi qui spectas stēmata Xysti,
 Longè animo excelso facta minora vides.
 Annua tantarum sunt hac exordia rerum
 Quod mirere magis maxima cœpta dabunt?*

AD ALEXAND. MONTEALTVM CARD.
 IOANNIS TONSI ODE.

*V*ides, ut alto vertice montium
 Ceu lapsa aperto stella resederit
 Cælo, superstantesq; montes
 Aerios lapidi superbo?
 Molem hanc, gigantum, non manus impia
 Vetante struxit numine cœlitum;
 Ut excitata olim vsque ad ignes
 Sidereos ruitura turris:
 Sed magnus Atlas robore sustinens
 Virtutis orbem prouidus extulit;
 Ut Crux super stellam locata,
 Perpetuo niteat decore.
 Diffusa latè, quæ radiantia
 Splendore miro lumina cernimus,
 Non stella, sed Crux spargit, astris
 Clarius athereis refulgens.

I

Aegy-

Ægyptus omnis, cuius in intimo
Recisus ingens est gremio lapis,
Quam gaudeat, si iam prophanos
Aspiciat posuisse ritus,
Deseruiem muneribus pijs?
Summo beatus consilio pater
Qua dempta Phœbo, prisco honori
Purpurea Crucis arrogauit.
O, perge capta flos iuuenum via,
Exempla sectari vsque domestica;
Contende, ut inprimis tuum ornent
Relligio, pietasq; pectus.
Qua consequeris premia, certa sunt.
At florida etas, dum tacito pede
Currit, mora nulla interim, te
Sollicitent, dubiumuè reddant.
Euris citatis hora fugacior:
Et qua videntur tempora segnius
Labi, breui cursu, ad secundas
Te referent propere coronas.

MVTII RICCERII CAMERTIS.

I *Mmani transfert Obeliscos pondere Sixtus,*
Et locat in summo vertice signa Crucis.
Hinc Casar victor victus cœlestibus armis

Con-

*Concedens Christo pondera sacra subit.
Et tandem sauis totum qui legibus Orbem
Pressit, se patitur religione premi.*

E I V S D E M.

C Vr Obelisce tuus nostra argumenta salutis
Gestat, et ad cali sidera tollit apex?
Sedeq; posthabita ueteri, nomenq; perosus
Caesaris, impositum deijcit orbis onus?
Scilicet humano diuinum Xystus honorem
Aneadum titulis pretulit arma Crucis.

E I V S D E M

Ode.

E N qua superstes (nec sine numine)
Impune Moles exstitit horridas
Inter ruinas: en superbi
Romulidum monumenta fastus.

*Vides ut astris conspicua Cruce
Alte refulgens intulerit caput:
Caelumq;, magni Atlantis instar,
Vertice sustineat supremo.*

*Huic barbarorum exercitus insolens
Olim pepercit, cum rabidus furor
Diris in Urbem effusus armis
Carceribus rueret reclusis.*

I 2

Et

*Et hanc Jeshu transfuga perfidus
 Suspexit insons, sanguine Martyrum
 Non ausus aspersam immerentum
 Sacrilega temerare, dextra.
 Romana donec relligio vt decus
 Nomenq̄, ferret perpetuum, Deo
 Salutis humana sacrata
 Erigeret monumenta Sixtus.*

FERRANTIS DE TORRES.

*Sixte, tui decoras dum sancti limina Petri,
 Conspicuo imponis dum monumenta loco.
 Ille tibi in caelo curat monumenta, mouere
 Qua nullis poterunt sacula temporibus.*

IULII ROSCII HORTINI

Epigramma.

*Aegypti duris moles excisa cauernis
 Miranda in Latium per mare uectarati,
 Quae sacra Caesaribus summo stetit amula Caelo
 Ad Vaticani plena theatra iugi
 Nunc veteri dimota loco pro limine templi
 Aurea, uictricem, tollit ad astra Crucem.
 Strata superstitione uetus est, Regumq̄ profana
 Nomina sub Christi Relligione iacent.*

Uni

*Vni Xyste tibi hoc debet pulcherrima Roma,
Per quem Sancta nouo fulget honore fides.*

IO. PAULI ZERLAE

Immensum Sixtus dum tollit in aera saxum
Quod sacra suppositum fulciat arma Crucis,
Quam magis ille hominū cupiet pia corda uolentū
Ardua si cupiat saxa subesse Cruci?

CASTORIS DVRANTIS.

Ecce Cruci excelsa iam subijciuntur honores
Induperatorum munere Sixte tuo.

INCERTI.

ME locus, & Montes, Sidus, Crux, Sixtus ho-
norant,
Custoditq; vigil nocte dieq; leo.
Nomine clarus erā Augusti; nūc Numine Christi.
Quis fuit in toto dignior orbe lapis?

DIE FESTO EXALTATIONIS S. CRVCIS.

INCERTI.

Saxum immane, ingēs, caput inter nubila cōdit,
Sublimiq; ferit vertice summa poli.
Scilicet antiquo iam tempore inutile saxum.

Inse-

Inferat ut caelo sancta trophaea Crucis ;
 Stetq; supremus apex urbiq; orbiq; verendus,
 Ut numquam fuerit crux meliore loco.
 Exaltata trahit nunc crux ad se omnia: iure
 Nunc exaltata festa Crucis colimus.
 Pontifici id Sixto debes Ecclesia: magnus
 Quem pietatis amor grandia velle facit.

I N C E R T I.

Virginis Augustus gremio considerare Caesar
 Infantem vidit Solis in orbe Deum.
 Tiberius passum voluit se Principe Christum
 Romanis inter numina magna coli.
 Hinc titulos utriusque gerens Obeliscus amica
 Plurima de caelo sacula duxit ope:
 Nunc Sixti nutu Quinti meliore locatus
 Sede, triumphalem tollit ad astra Crucem.

PARACLITI FRANGIPANIS CARMEN
 AD XYSTVM V. PONT. MAX.

Qua lapide ex vno Natura condita, et Arte
 Faucibus undantis Nili, Aegyptiq; remotis
 Finibus, equoreas fuit olim aduecta per undas
 Tybridis ad ripas, et magna ad mœnia Roma
 Imperij moles monumentum insigne, vetusti,
 Pri-

Priscorumq; decus clarum, & memorabile Regū,
 Vaticanum inter, Janumq; obscura latebat.
 Temporis inuidia depressa, & cognita paucis,
 Atque Aeuo tandem diuturno præda futura,
 Et iam aquanda solo, post longa & sacula, tanta
 Vix inter magnas Urbis cernenda ruinas:
 At verò Xysti præclaro munere Quinti
 Pontificis, quo non fuit vnquam iustior alter,
 Inde, vbi tot lustra, ac tot saecula infixæ resedit,
 Atque immota adeò, vt fuerit nulla arte mouēda,
 Vi nulla, demum radicibus eruta ab imis
 Illa foro in medio aereas erecta sub auras
 Conspicienda nitet, celsaq; in sede resulget,
 Excedens altas sublimi culmine turres,
 Perpetuo mansura, & nulli obnoxia sorti:
 Nec iam Casareos cineres seruabit in urna,
 Quos stupet extinctos, miris & laudibus effert
 Ignarum vulgus, solum mortalia querens,
 Admiransq; opera humana, & cœlestia temnens:
 Crux at in excelsò fulgebit vertice sancta,
 Gloria cœlicolum, & nostræ spes certa salutis,
 Qua capita inferno contusa fuere Draconi,
 Qua barathri porta confracta, ad apertaq; cœli
 Ianua, qua nixus collabens constitit orbis.
 Hinc qua septenis florens in collibus olim.

Mar-

Martia Roma diu viguit tot clara Triumphis
 Succubuit demum, ac tantis concussa ruinis
 Nunc laeta & Felix Montem consurgit, in Altum.
 Atque sibi antiquos reparari gaudet honores,
 Et caput exultans ad lucida sidera tollit.
 Hæc tibi sancte Pater debetur gloria laudis,
 Quam sibi frustra alij tentarunt quarere multi
 Pontifices, solusq; tua virtute parasti,
 Qui velut alter Atlas fulcis graue pōdus Olympi,
 Sed manet interea rerum te gloria maior
 Namq; tuis olim gentes populiq; rebelles
 Deuicti auspicijs veneranda ad limina Petri
 Aduentent, pedibusq; tuis prona oscula figent,
 Diuinamq; vicem in terris te iure gerentem
 Rite colent, legesq; tuas, ac iussa subibunt:
 Nec modo sub gelida qui Arcto, Cancroq; perusto
 Quiq; sub Hesperio degunt ac sidere Eoo,
 Alterius sed enim extremis è finibus orbis,
 Vasta per immensi Oceani freta confluet ingens
 Turba virum, populiq; ignoti ad littora nostra
 Accedent, sacro & poscent in fonte lauari
 Vitali afflati Diuini Numinis Aura:
 Mendacesq; Deos, quos iam coluere negantes
 Trinū vnumq; Deum, verū, Aeternūq; Potentēq;
 Esse fatebuntur, Qui verbo cuncta creauit,

Et

Et regit & seruat, Qui ob primi admissa Parentis
 Perpetuis pœnis addictos faucibus Orci
 Eripuit, nosq; ad cœlestia Regna vocauit.
 Denique ouile unum fiet Pastore sub uno
 Pascuaq; ad summi æterna adducetur Olympi.

PHILIPPI POELARII BRVGENSIS FLANDRIÆ

Ordior è Phario transuectam dicere regno
 Molem, quæ nostræ victricia signa salutis
 Imposita, à Sixto gestat, qua nobile templum
 Exultat Petri, felicem saxea moles
 Est sortita locum, locus an felicior ipsa
 Mole, sacri culto memorant ceu carmine vates:
 Sic mihi da Sixti canere immortale laborum
 Musa decus, meritò quem Petri in sede locauit
 Purpurea, sancto pia corda mouente senatus
 Flamme: da tanto recolam qui Principe secla
 Aurea nunc rediere? sepulta Astrea reuisat
 Vt latios fines? ut religionis honores?
 Verum fas aperire prius primordia molis
 Nunc coreus pares cui Nile Sesostride nato
 Intima dum magna rimatur viscera matris,
 Ogygias ornans Urbes, tam nobile saxum
 Pingua quæ Nilus fecundis arua fluentis
 Irrigat, & quæ secentum ditissima Thebe

K

Effun-

Effundit portis, excelsò e monte Syenes
 Quadratum excidit, veteres dixere Obeliscum
 Qualia tunc Pharij reges sua munera Phæbo
 Soluebant, quorum Mitres, qui sceptrâ tueri
 Auxilio Diuùm studuit, cum vasta silerent
 Aequora, & Actæus longo temone Bootes
 Plaustra inter pigros deflecteret ipse triones
 In somnis vigili Rex tanti pectore regni
 Voluebat curas, supplex Hyperione natum
 Multa rogans, sensit cum lumina victa sopore
 Per membra extemplo dulcem fuisse quietem,
 Et secum placido Phæbum sic ore loquutum.
 Ille ego sum Deus ò Mitres, cui rite precantum
 Vota implere datum est, & qui tua regna tuebor.
 Tu modo de Nili spaciosis rupibus, altam
 Soli cade trabem, & quadratam impone figuram
 Hanc instar radij paulatim attollere cura.
 Exilit è strato Phæbi & pia iussa capebit,
 Inscriptiq, notas, quales præferre ruina
 Cernuntur, regum hunc alij de more sequuntur.
 Sacra papyrifera statuentes iura canopo
 Nuncorea inter quos posuere Sesostride natum
 Est è Niliacis olim qui rupibus ausus
 Sumptibus innumeris lapidosum cadere montem
 Cum senior nouit qui delphica limina vates

Et

Et quid fatorum longus connecteret ordo,
 Machina dum celsa de rupe exciditur, alta
 Urbis turrita decoret qua mœnia Solis,
 Macte viri dixit moles qua stabit in Urbe
 Exeret una caput, mittens trans aquora classes
 Immensum figetq; minantia signa per orbem,
 Principis ornabit quarentem iurgia circum.
 Circus at in cineres ut vix vestigia cernas,
 Vertetur, tandem hic ades sanctissima surget
 Diuo, cui referare poli, cui claudere verbo
 Auratas dabitur portas, dare iura per orbem
 Regia qui possit, qui à petra nomen habebit.
 Linigeri risere viri, sistrataque turba,
 Et magnis vanum studijs auxere laborem.
 Hinc moles sola est primo molimine fracta.
 Dixerat, euenit tandem labentibus annis,
 Caesaris Augusti victus cum Antonius armis
 Occideret, Nili validis & colla catenis
 Necteret, & domini fugeret Cleopatra triumphū,
 Ingemeret Babylon latis spoliata trophæis,
 Saxeæ ut Ausoniam ferretur machina Romam
 Caesaris indignata sequi per cerula palmas,
 Sperauitq; nouo tandem dare nomina Ponto,
 Nominis Icarijs ut fluctibus Icarus auctor,
 Vel pelago nomen ceu flebilis abstulit Helle.

K 2 Dicite

Dicite Pierides qui tanta per aquora in Urbem
 Proiecta est moles, nam vos dictastis & illud.
 Cesa est apta fretis abies que pondera ferre
 Tanta queat, multo cui surgunt ordine remi.
 Urbis opus Nili stupuit Crocodilus in unda,
 Stagnantes primum tetigit cum machina ripas
 Mactauit piceis hic tempestatibus agnam,
 Fulmineumq; audax direxit nauita cursum,
 Magnū audere putās quod nomine Caesaris audet.
 Tellurem Veneris qua non formosior vsquam
 Exuperat valido Cynaraam remige Cyprum.
 Quęq; timet duros late circumsona Caucos
 Creta olim celebris monstrofi ambagibus antri
 Vidit ut aratam puppim meminisse Metelli
 Victoris fertur, spolia hac portantur in Urbem
 Cres ait, ancipiti quod bello inuicta Quirites
 Corda gerant, totum Mauortia subdere mundum
 Roma sibi poterit, Tarpeia saxa trophæa
 Fertilis Aegypti cernent, hinc Æolis alta
 E specula immanem turgentia vela carinam
 Contrahere aspexit, misceri ut murmure cælum
 Incipit, hic celeres in saxa latentia puppes
 Torquet hyems, sequiturq; niger cū grādine nimb^o.
 Fimbres mirantur Pharij lapsuraq; calo
 sidera, dum obscuro mittuntur ab æthere dira
 Ter-

Terrentes nautas flamma, concussa timore
 Corda virum, subito visus componere fluctus
 Neptunus, pauidum & depellere corde timorem.
 Interea Jonijs ardentem fluctibus Aetnam
 Conspexit, piceo & fumantem turbine vector,
 Ostenditq; suis socijs, aperitq; futura.
 Cernitis excelsi ut nudata cacumine montis
 In ventos abeunt: sic lati climata mundi
 In flammam conuersa ruent, sic cuncta peribunt,
 Iamq; datis linquit ventis proiecta Pachini
 Saxa ratis, superant remis vulcanida terram:
 Hinc se se monstrat saxis albescentibus Anxur
 Impositum, capiuntq; sudes ubi fuluus arena
 In mare prorumpit Tybris, molemq; petitam
 Impensa ingenti, qua testatura triumphos
 Caesaris, ut vidit Tybris caput extulit vnda,
 Insuetum teneris onus & circumligat vlnis.
 Tanta molis erat saxum deducere in Urbem.
 Caruleis ubi vecta fretis iam puppis in alta
 Mœnia Nuncoreos vexit molimina regis
 Saxa Auguste tuas virides testantia lauros
 In ripa iacuere diu, dum Caius in Vrbe
 Horrida construxit miscentem praelia Circum
 Nuncoreosq; opus affigens in vertice Iuli
 Qui seruet cineres orbem, statuitq; Obeliscum

In

Carm. diuerſorum Auſt.

In medio Circi, hunc tetigit victoria pennis
Plurima, nam raucus, per plurima ſacula circus
Durauit, ſummo tangit quod vertice calum
Spectandum in circo ſaxum ſtetit, omnia donec
Negligeret veterum Saturnia Roma trophæa
Induperatorum, Parijs ſuffulta columnis
Porticus euerſa eſt, fregitq; theatra vetuſtas,
Circus & in nihilum Caij eſt collapsus, & ades
Clauigero eſt extructa Petro, cui ſubditur orbis,
Aedes qua totus verè nil ſanctius uſquam
Orbis habet, roſeo nam limina tincta cruore
Chriſtiadum, Chriſti hic uiuus ſub imagine vultus
Haſtaq; qua infeſta perfodit cuspide Chriſtum
Dum per agit noſtra myſteria ſacra ſalutis.
Ipſa alios olim iactabat Roma Obeliſcos,
Hunc præter cecidere tamen Mars ferreus Urbẽ
Affecit clade horribili dum ſeuit in armis,
Romanos latè ſpolians cultoribus agros:
Et monumenta Ducum fracti interiере Coloſſi.
Quicquid & externis Romanus victor ab oris
Vexit ouans patriæq; Vrbi conceſſit habendum
Hinc etiam paſſa eſt ingentos Roma ruinas,
Seuuit in Auſonios ubi trux Germania campos,
Miles qui imbiberat ſeui documenta Lutheri
Votiuas furijs accenſus diripit aras.

Bor-

Borbonio ductore, nefas sed morte piavit.
 Summo sacra Deo templa impius abstulit ignis
 Mansit sola alto moles abscondita Diui
 Templo sub Petri, sacratior area saxo
 Nunc tollit caput, & pretioso munere Sixti
 Pontificis gaudet, gaudet quoque saxea moles
 Sede sua, tali est ter felix area mole,
 Quod sacra dum sacrū munus tenet, ipsa meretur
 Area pacato ut fiat spectatior orbi.

Aurati fulgent molis quod vertice montes
 Et stella auratis in montibus aurea fulget,
 Exultans nostra felicia signa salutis
 Ostentare Crucem, Satana, qua diruta regna
 Munere Sixte tuo est augustior area, per te
 Saxea venturo moles celebrabitur aeo.

O mihi donaret sacro de fonte liquores
 Haurire, Aonio meditari & carmina plectro
 Phœbus, Sixte tuas memorarem carmine laudes:
 Monstrarem triplici merito tibi cincta corona
 Tempora, candenti structū quod marmore templū,
 Qua Christi veneranda Dei praesepia adoras.
 Commemorem pulsamq; famem, cerealia dona
 In populum diffusa, tibi dum commoda cura
 Sunt gregis; irriguis præbes de fontibus undas
 Montibus & valles, & montes vallibus aquas.

A Tur-

*A*Turcis manicas captis atque arcta leuasti
*V*incula, nunc duplices tendunt ad sidera palmas,
*U*tque diu regnes felix non segniter orant.
*H*erculeos canerem superatos Sixte labores:
*N*am tua dum dubios vigilans prudentia casus
*D*iscutit, utilibus rectum praeponit & aqua
*I*niungenda viris, perpendit pondera lance.
*C*ommunes sequitur leges, iustumq; piūq;
*S*uggestit, incēpit cunctas gens aurea terras
*I*ncolere, in falcem dirus dum vertitur ensis
*P*arcit subiectis tua debellatq; superbos
*V*irtus, quae veteres leges dum sancit agendo,
*E*fficit ut cuncti vestigia pressa sequantur:
*N*am prius immiti populus sibi dicere iura
*A*udebat ferro, vastabant arua latrones,
*N*on tenera pecudes tuta, bos raptus in agris,
*C*anae sunt segetes flammis crepitantibus vsta,
*P*rata cruenta iacent furiali cade Viator
*I*n medio exceptus cursu, sunt arua colonis
*E*t viduata suis, sacrata & iura silebant:
*A*st ubi iam summo regitur te vindice mundus,
*N*unc iterum validus bos tuta perambulat arua,
*S*ecura cupidis errant cum matribus agnae,
*N*ec mirum, infesto nam florea rura latrone
*D*um purgas, gemmis & multo splendidus auro
Extru-

Extincto passim cantat latrone viator :
 Nam veluti tenero lupus insidiatus ouili
 Clara ubi puniceo tenebras Tithonia amictu
 Expellit , vacuis infrendens dentibus iras ,
 Antra petit nemorūq; umbris se horrētibus abdit :
 Sic dominam seuus liquit sicarius Urbem
 In sua conuertens improvida pectora ferrum .
 His tibi pro meritis puras spectantia mentes
 Numina digna ferant virtuti & premia tanta ,
 Latq; Sixte boni qui te genuere parentes ,
 Roma diem poscit niueo signare lapillo .
 Adscribatq; lubens sacrae hac carmina moli .
 Sixtus praeclearis ad candida sidera factis ,
 At teneris virtus quem praestans extulit annis ,
 Ingentem hanc molem sacra in sede locauit .
 Et si qua maiora tuo cum corde volutas
 Venturis eadem moles testabitur annis .

PETRI ANGELII BARGAEI OBELISCVS
 AD XYSTVM V. PONT. MAX.

CEntenūm fueram cubitorū Obeliscus, ad Urbē
 Cum veherer vasta per freta vasta rate .
 Mox geminas , Circi iam iamq; in sede locandus ,
 In partes iacui dimidiatus humi ,
 Et quamquā artificū Caesar multa arte resectū
 L Extu-

Extulit, aurato supposuitq; globo,
 Consciens ipse mihi tamen, illa in sede latebam,
 In qua ruderibus penè sepultus eram.
 Sed, postquam eduxit Cæli me Xystus in oras,
 Meq; meo voluit vertice ferre Crucem,
 Ipse mihi videor duplo sublimior esse,
 Quàm cum me statuit Solis in Vrbe Phero.
 Gratia magna tibi, Pater, ò sanctissime, quando
 Esse, tuum quod sit, nil nisi grande potest.

EIVSDEM AD EVNDEM.

L Atronum paulo ante vias infederat omnes
 Terrorem incutiens mortis iniqua manus.
 Nec iam parietibus quisquam, nec mœnibus ullis
 Tutari qui se, vel sua posset, erat.
 Quando etiam in media iugulari vidimus Vrbe
 Sæpe aliquem, & multa cade maderè domos.
 Nunc autem è manibus sic cecidere cruentis,
 Et, quacumque libet pergere, tuta via est.
 Iustitia patet vsque locus: Vis exulat omnis:
 Atque illibat as pax alit Urbis opes.
 Vnde igitur rerum facies mutata? venitq;
 E tenebris tantis orta repente dies?
 Maximus immensum Xystus regit arbiter orbem,
 Atque vnus recti cuncta gubernat amor.

San-

*Sancte Pater, sic usque tuo Res publica ductu
Floreat, & nullas sentiat illa vices,
Vive diu Felix, postquam te principe merces
Certa bonis prestò est, & rata pœna malis.*

TYPOGRAPHVS AD LECTOREM.

Non potuit primus tribui locus omnibus: & si
Digni omnes, primi qui legerentur, erant.

F I N I S.

R E G E S T V M

Carm. diuersorum Auctorum.

A B C D E F G H I K L.

Omnia folia, L dimidium folij.

R O M Æ,

Ex Typographia Bartholomai Bonfadini.

M. D. L X X X V I I.